

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende God och nära vård - En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19)

Dnr S2020/02841/FS

Sammanfattning

Region Gotland bedömer sammantaget att förslagen och bedömningarna i betänkandet stödjer omställningen till en god och nära vård. I huvudsak står Region Gotland bakom utredningens framlagda förslag, men några förslag önskar regionen kommentera. Förslag som inte kommenteras samtycker Region Gotland till.

Synpunkter

Allmänna synpunkter

Region Gotland vill framhålla vikten av att omställningsarbetet även fortsatt understöds på nationell nivå, detta för att säkerställa uthållighet, en jämlik utveckling i landet och även för att kunna åstadkomma den omfattande kulturförändring som utredningen syftar till.

Utgångspunkten att lösningar måste kunna utformas utifrån den lokala kontexten ser Region Gotland som en avgörande framgångsfaktor då förutsättningarna i hög grad skiljer sig åt i landet. Samtidigt kan ett alltför stort utrymme för lokal anpassning och tolkning av regelverk medföra oönskad variation i landet vilket kan äventyra jämlikheten.

Avsaknad av perspektiv i utredningen

Genomgående saknar Region Gotland LSS-perspektivet. Särskilt tydligt blir detta vad gäller förslagen om individuell plan.

Region Gotland saknar även begreppet jämställd vård, ett begrepp som förvisso inryms i jämlik vård men för att inte glömma bort att det fortfarande finns hälso-skillnader mellan män och kvinnor anser Region Gotland att begreppet jämställdhet även fortsättningsvis bör betonas.

Särskilt om vikten av finansiering

Region Gotland ser här ett stort behov av att nationellt utveckla nya beräkningsmodeller och metoder som bättre förmår fånga samband och vinster i hälso- och sjukvårdssystemet och hälsosystemet i sin helhet och bättre inkluderar patientperspektivet.

Betänkandet tar upp att kommuners och regioners ekonomiska utmaningar kan stå i vägen eller bromsa omställningen till en god och nära vård. Verksamheterna brottas ofta med besparingskrav, samtidigt som förändring och tillskapande av nya strukturer och arbetssätt under en övergångsperiod kan kräva tillskott av medel. Inte sällan är det rehabiliterande och förebyggande insatser samt samverkan med andra organisationer och aktörer som nedprioriteras. Det vill säga insatser som utredningen bedömer som centrala för att på sikt uppnå en bättre folkhälsa och ekonomisk balans.

Finansieringen av omställningen är mycket viktig. Regionen ifrågasätter dock utredarens förslag att medel bör fördelas utifrån befolkningens mängd, detta med motiveringen att kostnaden för en systemomställning inte per automatik kan kopplas till befolkningens storlek. För en mer rättvis fördelning behöver hänsyn tas till exempelvis andelen äldre i befolkningen. Införskaffande av ändamålsenliga systemstöd är ett annat exempel där kostnaden kan bli relativt sett högre för en mindre region.

Regionen vill i sammanhanget även framhålla risken för att pågående pandemi och den kostnadsökning som covid-19 medför kan föranleda kortsiktiga besparingar eller undvikande av ytterligare kostnader, något som skulle kunna påverka det fortsatta omställningsarbetet negativt.

Region Gotland vill därför betona betydelsen av att finansiering tillskjuts under omställningsperioden och där mer långsiktiga överenskommelser kan gynna förutsättningarna för en lokal, uthållig planering. Utredningen föreslår att detta sker genom att flera av de ekonomiska satsningar som regleras i överenskommelser mellan regeringen och SKR samlas i en övergripande överenskommelse för omställningen till en God och nära vård. Vidare föreslås att en del av överenskommelsen bör vara fast över en längre tid.

Särskilt om informationsdelning

I kontrast till utredningen anser Region Gotland att befintliga IT-system inte är fullt ut anpassade till att kunna upprätta individuella planer. Att kunna visa ett patientkontrakt, med upprättade individuella planer, i ett framtida digitalt verktyg bedöms därför medföra stora utvecklingskostnader. Även införande av ny nationell lösning kommer att innebära merarbete och kostnader.

Utredningen lyfter vikten av funktionell informationsdelning, det vill säga att information ska följa individen genom en vårdprocess. För att ge förutsättningar för samverkan vill Region Gotland särskilt lyfta behovet av skyndsamt förändring i gällande lagstiftning i syfte att möjliggöra informationsdelning mellan vård och omsorg. När individer får parallella eller seriella insatser från hälso- och sjukvården och socialtjänsten är informationsutbytet väsentligt, men informationsutbyte är också en förutsättning för välfungerande integrerade verksamheter (verksamheter som drivs gemensamt av hälso- och sjukvård och socialtjänst).

Särskilt om förslagen kring individuell plan

Region Gotland bedömer att förslagen om individuell plan (HSL 2017:30 16 kap. 4 § och SoL 2001:453 2 kap. 7§) kan leda till oenigheter på utförarnivå. Enligt förslagen ska individuell plan upprättas när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård, eller från flera vårdgivare, och i planeringen ska representanter för de verksamheter eller enheter som ansvarar för insatserna medverka. Av föreslagna formuleringar framgår inte om det förutsätts att insatserna ska vara pågående för att planerings-/samordningsansvaret ska gälla, eller om det räcker med att den enskilde eller någon professionell uppfattar att behov föreligger. Det kan

anses givet att samordningskravet förutsätter pågående insatser, men på utförarnivå erfar regionen att formuleringarna inbjuder till varierande tolkning. Om ansvaret för planering/samordning endast gäller när en individ har pågående insatser kan det medföra att individer blir utan nödvändigt stöd, eller att insatser försenas. Ett exempel är när en individ får behandling för missbruksproblematik och en företrädare för kommunal missbruksvård ser att det kan finnas behov av psykiatrisk vård, som bedrivs av regionen, men psykiatrin bedömer att individens problem inte är av psykiatrisk karaktär. Samtidigt blir inte samordningsmöten effektiva och värdeskapande om inte samtliga är involverade är insatta i individens behov och livssituation. För att förslagen om individuell plan ska få full effekt önskar Region Gotland fortsatt stöd i hur förslagen ska tolkas och tillämpas i praktiken, gärna med vägledande exempel på hur mer komplexa situationer kan hanteras.

I övrigt välkomnar Region Gotland förslagen om individuell plan men vill poängtera att en ökad ambition tidvis kan driva kostnader.

Särskilt om förslagen gällande nationella taxevårdgivare

Regionen vill särskilt framhålla att scenariot med krav på inrättande av vårdvalssystem upplevs som en administrativ påлага som inte bedöms proportionerlig i relation till dagens förekomst av utförare.

Särskilt om indelningen i öppen vård och sluten vård

Regionen anser att dagens begrepp cementerar ett föråldrat synsätt. För att stödja omställningen till god och när vård ser regionen ett behov av att skyndsamt modernisera begreppen. Regionen har tagit del av utredningens bedömning att den legala aspekten och regionernas organisering är två olika saker, inte desto mindre riskerar indelningen att vidmakthålla ett föråldrat synsätt.

I detta ärende har regionstyrelsen beslutat. Remissen har även behandlats i hälso- och sjukvårdsnämnden, socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Regionstyrelsen

Eva Nypelius
ordförande

Peter Lindvall
regiondirektör